

ناز و نیاز

(نامه‌هایی بین عاشق و معشوق)

ابن یمن شبرغانی

به کوشش

مهدی یاقوتیان

خطهٔ فرومَد / فرومَد (تاریخی ، علمی ، فرهنگی)

[http:// Faryoumad.blogfa.com](http://Faryoumad.blogfa.com)

<https://t.me/faryoumad>

سرشناسه : ابن یمین شیرغانی ، - ۱۰۰۵ ق .
عنوان و نام پدیدآور : ناز و نیاز (نامه‌هایی بین عاشق و معشوق) ابن یمین شیرغانی / به
کوشش مهدی یاقوتیان .

مشخصات نشر : مشهد ، صالح ، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری : ۷۲ ص ؛ ۵/۱۴ * ۵/۲۱ س م .
شابک : ۷-۳۳-۷۴۲۹-۹۶۴-۹۷۸ / ۱۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : شعر فارسی -- قرن ۱۰ ق .

موضوع : Persian poetry -- 16 th century

موضوع : نثر فارسی -- قرن ۱۰ ق .

موضوع : Persian prose literature -- 16 th century

موضوع : شعر فارسی -- مجموعه‌ها

موضوع : Persian poetry -- Collections

شناسه افزوده : یاقوتیان ، مهدی ، ۱۳۴۷ -

رده بندی شنگره : PIR ۵۸۵۳/ن۲ / ۱۳۰۰

رده بندی دیرج : ۴۰۰۰۸

شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۸۶۱.۵

مشهد، خیابان کوهسنگی، پلاک ۸/۳، شماره ۶۰/۱

تلفن : ۳۸۵۹۵۲۸۷-۰۱

نشر صالح

نام کتاب : ناز و نیاز (قصه گشودن گره زلف یار) ابن یمین شیرغانی ، ۱۰۰۵ ق

به کوشش : مهدی یاقوتیان

ناشر : نشر صالح

ویراستار : مهدی یاقوتیان

طرح جلد : حسنی یاقوتیان

نوبت چاپ : اول ، بهار ۱۳۹۶

چاپ : دقت

شمارگان : ۱۰۰۰ جلد

قیمت : ده هزار تومان

ISBN: 9789647429337

شابک : ۹۷۸۹۶۴۷۴۲۹۳۳۷

فهرست مطالب

ص	عنوان	ص	عنوان
۴۰	نیاز عاشق در باب عاشق شدن معشوق به آغیار	۵	مقدمه
۴۲	ناز معشوق در جواب	۷	نامه عاشق معشوق به رسم فضولی
۴۳	نیاز عاشق در باب عاشق شدن معشوق به دیگران	۱۰	ناز معشوق در جواب
۴۷	ناز معشوق در جواب	۱۲	نیاز عاشق
۴۸	نیاز عاشق در غُذرخواهی	۱۴	ناز معشوق در جواب
۴۹	ناز معشوق در جواب عاشق بی تاب	۱۷	نیاز عاشق بعد از ملاقات
۵۰	نیاز عاشق	۱۹	ناز معشوق در جواب
۵۲	ناز معشوق در جواب	۲۱	نیاز عاشق در فراق و آلم اشتیاق
۵۴	در سفر کردن عاشق	۲۳	نیاز عاشق در شکایت نامه نوشتن معشوق
۵۷	در سفر کردن معشوق وفادار	۲۵	ناز معشوق در جواب
۵۹	ناز معشوق در جواب	۲۷	نیاز عاشق در التماس آمدن معشوق
۶۰	نیاز عاشق در میان ملال خاطر	۲۹	ناز معشوق در جواب
۶۲	ناز معشوق در جواب	۳۱	نیاز عاشق در شکایت انتظار
۶۳	قطعه	۳۳	ناز معشوق در جواب
۶۵	در باره ابن یمن شیرغانی، حسب نسخه	۳۵	نیاز عاشق در شکر قدوم معشوق وفادار
۶۸	جدول اشعار شاعران	۳۷	سر خط غلامی دادن عاشق به معشوق
۶۹	معنای چند واژه	۳۹	ناز معشوق در جواب

چه چیزی را به «ناز و نیاز» کشاند؟

در جستجوی مطالب در مورد ابن یمین فریومدی با یک نسخه خطی مواجه شدم که روی آن نوشته آمده است: «از امیر فخرالدین محمود بن یمین الدین فریومدی، ابن یمین (ق ۸) - متن ادبی جالب است به نثر و شعر، به صورت نامه‌هایی نگاشته شده که بین عاشق و معشوق رد و بدل می‌شوند و عاشق نیاز می‌برد و معشوق ناز می‌کند.» پس از خواندن آن ۲۹ نامه، دلایل ذیل را بدان سو برد که این متن باید از ابن یمین شبرغانی باشد.

۱- با سبک و محتوای اشعار ابن یمین شبرغانی موافقت دارد.

۲- از اشعار شاعران پس از ابن یمین فریومدی (یعنی: «زمانه ماوجی، امیر شاهی، حافظ، شیخ کمال خجندی، عزیزالله درویش دهکی قزوینی، ابوالدین عبدالرحمن جامی، سلیمی جرونی، هلالی جغتایی، اهلی شیرازی، ابوالفتح اسحاق ابراهیم میرزا) بهره برده است.

۳- در نسخه خطی دیوان اشعار ابن یمین شیرغانی به این « ناز و نیاز » و غرض آن ، که « حقیقت و مجاز » است اشاره شده ، شاید به سفارش حافظ ، در شبی خوش « نیاز عاشق به ناز معشوق » قصه‌اش دراز شده است .

مُعاشرانِ گِره از ژلفِ یار باز کنید شبی خوش است بدین قصه‌اش دراز کنید
میانِ عاشق و معشوق فَرَق بسیار است چو یار ناز نماید شما نیاز کنید
حافظ ، غزل ۲۴۴

و پس از آنکه در « ناز و نیاز » شبی « گِره از ژلفِ یار باز » کرده ، چنین سروده است :

شبِ بیادَم به یار گذشت سخن از ناز و از نیاز گذشت
سوختم همچو زنجیر زنده شدم کار از سوز و از گداز گذشت
زاهدان را خبر ز عشق نبود عمر در روزه و نماز گذشت
غرض اظهار آن حقیقت بود از حقیقت که بر مجاز گذشت
خاکِ راه وفا شد ابن‌یمین در گه آن سرو سرفراز گذشت
نسخه خطی دیوان ابن‌یمین شیرغانی

من در پی یافتن مطالبی در باره زادگاهم « فریومد / فریومند » و ابن‌یمین فریومدی و ... بودم که سر از « ناز و نیاز » در آوردم .

شاید فُضُولی کردم که سَرک کشیدم و نامه‌های عاشق و معشوق نگشودم ولی اکنون حُکم همان شُربانی را گرفتم که در متن بدان اشاره شده است . اگر نیاز داری بنشین و این نامه‌ها را بخوان و اگر ناز داری بنشین تا این نامه‌ها را بر تو برخوانم . من ساربانم ، نامه‌رسانم و رازدار ، باید که این راز به سرانجام برسد و اظهار آن حقیقت بر مجاز گفته شود .

مهدی یاقوتیان

۰۹۱۵۱۲۱۱۷۷۰